

fel scrisul adevăratului poet trebuie să tindă a fermeca toate sufletele dornice de-a evada măcar o clipă din strînsoarea vieții ucigătoare de idealuri...

Astfel și *Ereticul din Soana* se adresează tuturor. O poveste simplă, romanțico-mistică în fond, naturalistă în formă. O pledoarie foarte ademenitoare pentru întoarcerea în sinul naturii și al iubirii și împotriva dogmelor care încercetează viața și-i răpesc frumusețea oferind drept compensație o fericire pe alt fărim. Fericirea trebuie gustată unde se găsește. E imposibil să treci pe lângă ea nepăsător. Ar fi o crimă, dacă nu chiar o neghiobie.

„Ereticul“ e un păstor de capre, care poartă ochelari și seamănă puțin cu Ioan Botezătorul, opera lui Donatello din domul de la Siena. Autorul l-a întâlnit în cantonul Tessin din Elveția, pe muntele Generoso. Locuitorii din împrejur sunt italieni, foarte credincioși și superstitioși. „Ereticul“ are faima de sfânt, deși preoții declară oficial că și-a vândut sufletul necuratului. Ludovico, — numele sfântului, — a fost odinioară el însuși preot, iar azi „se închină la simboluri naturale“. Cum a devenit păgîn idolatru un preot zelos, considerat ca viitor episcop sau poate cardinal — asta-i povestirea...

Îndrăgostit pasionat de dogmele religioase, hotărît să fie un reprezentant sever al bisericii, tânărul preot, deabia scăpat din seminar, a fost trimis în fruntea credincioșilor din Soana; sat așezat la poalele muntelui Generoso. Satul, cași întreg înutul, e o mîinune de frumusețe naturală, sălbatică. Preotul însă nici nu vrea să deschidă ochii asupra deșertăciunilor acestei lumi. Cu o rivnă păimășă, propovăduște credința în Dumnezeu și renunșarea la plăcerile pămîntești spre a dobîndi fericirea de-apoi... În curînd însă farmecul atotputernic al naturii îi pătrunde pe nesimțite în suflet. Cînd își dă sama preotul în tîia oară, îi opune puterea dumnezeiască. Și atunci începe într'însul lupta vajnică dintre divinitatea rigidă religioasă și divinitatea veșnic nouă și veșnic ademenitoare a naturii libere. Cea dintăiu, fiind contrară firii însăși a omului, pierde terenul pas cu pas, mai ales cînd natura mărinimoasă se oferă toată preotului, sub chipul iubirii. Căuînd să convertească pe o fată, de o frumusețe sălbatecă, născută pe Monte Generoso, din împreunarea nelegiuită a unui păstor cu sora sa, zelusul preot se pomenește convertit și încătușat de ea. Dîndu-și sama de zădărnicia rezistenței, viitorul episcop strînge în brațe pe aleasa inimii, fără a se mai sinchisi de nimic în lume, își leapădă haina preotească și se retrage în mijlocul naturii unde găsește fericirea adevărată, elături de ființa iubită...

Rezumată așa, în cîteva rînduri, povestirea își pierde savoarea. Hauptmann nici nu caută să „epateze“ cu anecdota. Cucerește cu darul miraculos de-a strecura în sufletul cetitorului aceeași dragoste pentru tainele naturii uriașe. În povestirea aceasta natura trăește și stăpînește. E un tablou încîntător, viu, ispititor... O carte, însfirșit, care ar găsi și la noi numeroși cetitori și admiratori.

L. REB,

..

Adolf Loos, *Richtlinien für ein Kunstamt*, 1919, Wien. Verlag K. Lanyi.

Adolf Loos în colaborare, în speoial cu renumitul muzician vienez Schönberg, a alcătuit un proiect de activitate pentru un oficiu al artei. Din mulfimea de propuneri asupra organizării vieții estetice în Austria, voiu alege cîteva mai serioase și mai puțin banale, a căror discuție poate fi la noi de o imediată utilitate, acuma cînd avem un minister al artelor.

Sînt propuneri relativ la inventarierea obiectelor de artă, relativ la peisage naturale, la urbanism, școală, muzee, expoziții, tipărit-

turi estive, teatru, arhive, notariat artistic, comerț, și neînțelegeri dintre artiști între dinșii ori dintre artiști și critici.

Inventariare.—Particularii să fie obligați a-și anunța obiectele de artă, spre inventariare. Între obiectele de artă se vor cuprinde și manuscrisurile însemnate, deasemenea cele mai frumoase piele, sirăzi și fortificații. Obiectele de artă să se păstreze bine și statul să aibă dreptul de control.

Peisaje naturale. Cind e să se aleagă locul pentru o industrie, să se fie în seamă frumuseța peisajului, evitînd pe cît posibil a-l dăuna. Aplicarea de reclame în păduri și pașii să fie interzisă.

Urbanism.—Pentru orice schimbare mai însemnată în înfățișarea orașelor să se ceară permisiune dela oficiul monumentelor, și criteriul de schimbare să fie numai practic, fiindcă dacă ar fi estetic, gusturile se schimbă.

Școală.—În școlile ce nu s' speciale de artă, gimnastica să se predea după metoda Dalcroze, și desenul după metoda Itten. În academile de artă să se reia vechile relații sufletești ale maestrilor și ucenicilor de odinioară, cînd nu existau încă școli de artă. Aicea conferinți va putea ține oricine e invitat de elevi. Tot de elevi vor fi aleși profesorii statornici. Nu va putea fi declarat cineva arhitect sau constructor, dacă n'are cunoștinți practice de zidărie și teslărie, pentru care, învățămîntul în școlile de arhitectură, construcții și meserii se va da în strînsă legătură cu practica. La maestrii meșteșugari cei mai buni, statul să impună un anumit număr de ucenici, să le dea mai mult de lucru și la nevoie să le clădească ateliere. Fiecare elev să fie îndalorât a avea un copac sădit și îngrijit de dînsul.

Muzee.—În toate orașele și orașelele de provincie să se întemeeze muzee cu obiecte religioase și mirene, orășenești și țărănești. Să se facă muzee de mlafe de ghips și muzee grafice. Particularii care au colecții însemnate de artă, să fie obligați a le ține accesibile publicului. Fiindcă aglomerațiile din muzee sîntjenesc cercetările aprofundate de artă, să se pue taxe de intrare în anumite zile.

Expoziții.—Posesorii de obiecte de artă să fie obligați a le împrumuta temporar la expozițiile oficiale, dacă localurile corespunzătoare sînt prevăzute cu toate garanțiile suficiente pentru o bună conservare.

Tipărituri estive.—Să se publice în mod istoric și critic monumentele vechii literaturi, precum și cele ale literaturii universale, toate vîndute estin.

Teatru.—Să se înființeze la Viena un teatru special pentru încercarea pieselor nouă și a actorilor noi. Să se mărească numărul reprezentațiilor unei piese, ca să poată fi văzută de mai multă lume. Să se scumpească locurile bune și să se estinească celelalte. Să se deschidă un curs de regizorat pentru diletanți, ca publicul să se învețe a fi mai activ interesat la reprezentații.

Arhive.—Să se strîngă documentele literare mai însemnate în arhive. Deasemenea să se deschidă arhive ale presei despre artă și a artei în presă.

Notariat artistic.—Să se împartă țara în regiuni, și în fiecare regiune să se înființeze birouri de notariat artistic, unde specialiști, cum sînt istoricii de artă, în nici-un caz însă nu artiști creatori, să dea la nevoie sfaturi relativ la clădiri, instalații, serbări, cumpărare de tablouri și altele.

Comerț.—Statul să încurajeze comerțul artistic, acordînd împrumuturi și punînd la dispoziția vînzătorilor localuri de înființare comercială. Vînderea în strîinătate a obiectelor ce privesc literatura națională este supusă oficiului artei și la cumpărare statul să aibă prioritate. În ce privește moștenirea, după moartea moștenitorului de sînge, să se împartă jumătate la stat și jumătate la o societate de autoedificare. Să se exproprieze estin edilorii și să se redea artiștilor proprietatea operelor lor. Autorii se vor asocia într'o societate de autoedi-

tură, care își va retrage din vânzarea operelor cheltuielile și o mică sumă de asigurare pentru cazul că vre-o operă ar produce societății deficit. Restul va reveni autorului.

Neînțelegeri dintre artiști între dinșii ori dintre artiști și critici. Pentru afaceri de concurență să se înființeze Camere de artă, care să aibă a se mai ocupa și de afacerile de onoare și onorari. În ce privește neînțelegerile dintre artiști și critici, să se înlăture așa zisa critică de noapte, cea imediat după reprezentație; căci fiind prea repede, e foarte adeseaori nedreaptă. Pentru a judeca protesturile în contra criticilor nedrepte, să se alcătuiască un Sfat al artiștilor, unde membrii să fie numai dintre artiști, dar alegători vor putea fi și orhesiatorii, ziaristii și învățații în artă. Fiecare grupă de 10 artiști locuind în țară va trimite un delegat în Sfat. Când cel puțin 20 de artiști vor iscăli un protest în contra unei critici, și îl va adresa Sfatului, se va proceda în modul următor: Fiecare din cele două părți în judecată: artistul și criticul, vor delega câte 6 membri din Sfat, și acești 12 membri vor fi complecțiați cu membri din Sfat delegați la judecată al oficiului artei. După cercetarea judecătorească a chestiunii, se va trimite spre publicare ziarelor un protocol.

G. SAVUL

Baruch Nagan, *Le sionisme politique et son fondateur*, Paris, Payot, 1920.

Expunere obiectivă, interesantă și vie a mișcării sioniste în legătură cu personalitatea lui Teodor Herzl.

Cauzele acestei mișcări sînt: antisemitismul care în mod fatal trebuia să provoace o reacțiune și deșteptarea naționalismului evreu, nostalgia Palestinei, conștiința de a aparține unui popor al cărui destin istoric nu e încheiat, voința de a reînvi tradiția națională evreiască.

După pogromurile care au urmat în Rusia morții lui Alexandru al II, la 1881, un număr de studenți și lucrători evrei entuziasmați de scrierile doctorului Leo Pinsker din Odessa, au emigrat în Palestina unde au fondat colonii agricole. Aceste colonii au întâmpinat dificultăți și ar fi dispărut fără ajutorul financiar al baronului Edmond de Rothschild. Dar pogromurile nu priveau însă decît pe Evreii din Europa orientală și ele nu au emoționat prea mult pe Evreii din Apus.

Chestia Dreyfus deschisă la 1895 și antisemitismul care a izbucnit atunci cu atîta violență, au deșteptat însă pe Teodor Herzl, pe atunci corespondent la Paris al ziarului „Neue Freie Presse”. Și sub impresia lor, a scris dînsul „Statul evreesc”.

A spera soluția chestiei evreiești dela progresul toleranței și al bunății între oameni, susținea Herzl în această operă, e o utopie. Emanciparea Evreilor nu a făcut pretutîndeni decît să crească ura împotriva acestora din cauza superiorității lor intelectuale și economice. Și această ură rămîne un obstacol de neînvinș pentru căsătoriile mixte, singura condiție a unei asimilări veritabile.

Chestia evreiască nu poate fi rezolvită, după el, decît pe terenu internațional. „Ea nu e o chestie, nici economică, nici religioasă, deși poate lua rînd pe rînd aceste culori. Ea e o chestie națională care trebuie pusă ca o chestie mondială înaintea marilor puteri”. O presiunea a făcut din Evrei un grup istoric omogen. Cu voia sau fără voie lor, ei au devenit un popor unic. Să se dea acestui popor suveranitatea unui teritoriu determinat, în raport cu trebuințele lui legitime și chestia evreiască va fi rezolvată. Incercările făcute în acest sens nu au reușit fiindcă erau meschine și oamenii care le-au condus nu au știut să facă apel la sentimentele profunde ale maselor evreiești sau n'au știut samă de nevoile lor esențiale.